

Innovació didàctica en les arts visuals

Codi: 102034
Crèdits: 6

Titulació	Típus	Curs	Semestre
2500798 Educació Primària	OT	4	0

Professor de contacte

Nom: Jaume Barrera Fusté
Correu electrònic: Jaume.Barrera@uab.cat

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: català (cat)
Grup íntegre en anglès: No
Grup íntegre en català: Sí
Grup íntegre en espanyol: No

Equip docent

Mar Morón Velasco

Prerequisits

Per a cursar aquesta assignatura es recomana tenir aprovades les assignatures obligatòries:

"Educació musical i visual". EP2

"Educació musical, visual i aprenentatge". EP3

Objectius

Actualment, l'escola com a institució s'està transformant d'acord amb els canvis socials i culturals i emergeixen nous debats sobre el paper del coneixement, la construcció de la identitat i la visualitat en la formació dels infants. En aquest context de canvi i un cop assolides les competències relacionades amb la pràctica de l'art i dels llenguatges artístics, els estudiants han de poder reflexionar i intervenir com a educadors d'acord amb les possibilitats i els reptes que afronta l'escola, des de la perspectiva d'innovar a través de l'art i la cultura visual. Aquesta assignatura proporciona als estudiants les bases per a la innovació en didàctica de les arts visuals i la seva aplicació a l'aula, entenent que els canvis en l'educació artística no sorgeixen d'una iniciativa individual sinó de la col·laboració entre els múltiples agents implicats en la pràctica (infants, educadors, artistes i treballadors culturals, principalment). Per aquesta raó, l'assignatura està molt lligada al pràcticum de quart curs, i ha de poder orientar a l'estudiant en la planificació i la intervenció didàctica en aquest context de canvi. En definitiva, en aquesta assignatura es planteja com a principal objectiu implicar als estudiants en processos d'innovació en l'educació de les arts visuals, a través de formar-los en els coneixements, estratègies i rols professionals que hauran d'aplicar i desenvolupar. L'alumnat dissenyarà i implementarà un projecte d'innovació, amb l'objectiu d'empoderar l'educació artística a l'escola primària o entenent que l'art i la cultura visual poden ser eines didàctiques per a la transformació de les altres àrees curriculars.

Competències

- Desenvolupar estratègies d'aprenentatge autònom.
- Dissenyar, planificar i avaluar processos d'ensenyament i aprenentatge, tant de forma individual com en col·laboració amb altres docents i professionals del centre.

- Mantenir una relació crítica i autònoma respecte els sabers, els valors i les institucions socials públiques i privades.
- Reflexionar entorn les pràctiques d'aula per tal d'innovar i millorar la tasca docent. Adquirir hàbits i destreses per a l'aprenentatge autònom i cooperatiu i promoure'l entre els estudiants.
- Treballar en equips i amb equips (del mateix àmbit o interdisciplinar).

Resultats d'aprenentatge

1. Adquirir criteris i recursos per assessorar i intervenir en l'etapa d'educació primària.
2. Estar obert als indicis de canvi estètics, socials i culturals que possibilitin eludir els estereotips estètics o didàctics.
3. Expressar argumentacions crítiques i objectives respecte les funcions i tasques que realitzen les institucions socials.
4. Mostrar capacitats creatives i reflexives en l'execució de projectes artístics.

Continguts

ÀMBIT CULTURAL: Visions contemporànies de l'educació artística

- 1.1. Debats i estat de l'educació de les arts visuals
- 1.2. Currículums d'educació artística en el context internacional
- 1.3. Xarxes i projectes d'innovació en educació artística

INTERVENCIIONS EDUCATIVES: Innovació, currículum i recerca en l'educació a través de les arts visuals

- 2.1. Bases per a la innovació en didàctica de les arts visuals i la seva aplicació a l'aula
- 2.2. Estratègies i processos orientats a la construcció d'un projecte d'innovació a través de l'art (planificació i desenvolupament)
- 2.3 El paper de l'avaluació en educació artística
- 2.4. Metodologies visuals de recerca

ÀMBIT PRODUCTIU: Col·laboració i pràctiques dialògiques en l'educació de les arts visuals

- 3.1. Projectes basats en el diàleg entre educadors, artistes i treballadors culturals
- 3.2. Infància, identitats i aprenentatges en diàleg en educació artística
- 3.3. Aprenent a col·laborar: de la interpretació a la producció de l'art i la cultura visual
- 3.4. La recerca a través de l'art a la Facultat de Ciències de l'Educació.

Metodologia

EL CONJUNT DE L'ASSIGNATURA SEGUIRÀ UNA METODOLOGIA PRÒPIA DE L'EDUCACIÓ PERFORMATIVA APLICADA A LES ARTS I A LA RECERCA EDUCATIVA EN GENERAL

L'activitat dirigida suposa un 35% de les hores de dedicació de l'alumnat en aquest assignatura. En aquesta assignatura, l'activitat dirigida implica la participació activa dels estudiants en les exposicions magistrals sobre els continguts principals de l'assignatura. Tanmateix, el professorat dirigirà les pràctiques de laboratori, com si es tractés d'un taller de plàstica o d'un espai d'educació artística, que són el focus de l'assignatura. D'aquesta forma, les sessions expositives estan relacionades amb el treball en grups cooperatius a partir dels quals s'aniran articulant els processos d'ensenyament i aprenentatge. El debat, la comunicació i la relació amb contextos de pràctica de l'art i de l'educació artística són fonamentals en aquesta assignatura.

EXPOSICIÓ MAGISTRAL

Exposicions per part del professorat dels continguts i de les qüestions bàsiques de l'assignatura. Atesa la importància de la reflexió i el paper actiu de l'alumnat en aquesta assignatura, les exposicions magistrals esdevenen espais de participació oberta i activa, on els estudiants interaccionen a partir de fomentar el debat i la construcció compartida de coneixement.

PRÀCTIQUES DE LABORATORI. TALLER DE PLÀSTICA

Espais de treball en grup reduïts (3-5 persones). Aquí el professorat planteja la resolució de problemes pràctics, la construcció de projectes basats en la recerca i la innovació didàctica, i l'experimentació a través de l'art i els mitjans audio-visuals. El treball en petits grups permet aprofundir i aplicar els coneixements i les estratègies assolides en la part expositiva, així com contextualitzar els projectes en la pràctica.

EXPOSICIÓ I/O DEBATS DE PROPOSTES CIENTÍFIQUES

Atès que es tracta d'una assignatura de la menció d'Educació visual i plàstica del darrer curs del grau, l'alumnat haurà d'adquirir a través de l'assignatura estratègies per a comunicar, difondre i reflexionar críticament al voltant de les propostes que haurà elaborat en petit grup. Per aquesta raó es faran exposicions i debats a l'aula per part dels estudiants.

SORTIDES A MUSEUS I EXPOSICIONS

Es realitzarà una sortida de camp, que es coordinarà amb la resta d'assignatures de la menció. En aquest cas concret, la sortida pot ser al departament educatiu d'un museu o centre d'art o en una escola o centre educatiu que exposi el seu projecte.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Exposicions per part del professorat	45	1,8	1
Tipus: Supervisades			
Seminaris d'investigació, anàlisi i producció.	30	1,2	2, 3, 4
Tipus: Autònomes			
Investigació i treballs de camp	75	3	2, 3, 4

Avaluació

L'avaluació de l'assignatura es realitzarà al llarg de tot el curs acadèmic mitjançant les activitats que es mostren en la graella que hi ha a continuació.

L'alumne/a haurà d'haver aprovat tots els treballs per a poder aprovar l'assignatura. L'assistència a classe és obligatòria (mínim d'un 80%), així com la participació activa en la realització del treball en grup que és indispensable per a poder aprovar l'assignatura.

El/La professor/a es compromet a donar les indicacions necessàries a l'alumnat per tal que pugui superar l'assignatura i a supervisar i tutoritzar la realització dels treballs. A meitat de l'assignatura, el professorat donarà el seu feedback sobre el procés d'aprenentatge individual i grupal.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Co-avaluació o avaluació entre iguals de l'exposició oral del projecte: presentació pública i debat sobre el projecte (lliurament col·lectiu)	10	0	0	1, 2, 3, 4

Diari individual sobre el procés del projecte (lliurament individual)	20	0	0	2, 3, 4
Valoració de les observacions pautades en exposicions orals: una lectura que es comentarà a classe (lliurament individual)	10	0	0	1, 3
Valoració de les observacions pautades en exposicions oral: un treball sobre la visita al museu o escola (lliurament individual)	10	0	0	1, 4
Valoració del treball: documentació audio-visual del projecte de treball (lliurament col.lectiu)	10	0	0	3, 4
Valoració del treball: la construcció del projecte d'innovació a través de l'art (disseny, desenvolupament i avaluació). Lliurament col.lectiu	30	0	0	1, 2, 3, 4
Valoració del treball: una presentació d'un projecte existent (lliurament individual)	10	0	0	2, 3, 4

Bibliografia

Articles i llibres

- ACASO, M (2009) La educación artística no son manualidades. Madrid: La Catarata
- AGIRRE, I. (2000). Teorías y prácticas en educación artística: ideas para una revisión pragmatistas de la experiencia estética. Navarra: Universidad de Navarra.
- AGRA, M.J; TRIGO, C.; PIMENTEL, L; TORRES de EÇA, T. (Eds.). Desafios da educação artística em contextos ibero americanos. Portugal: Ediciones APECV, Associação de Professores de Expressão e Comunicação Visual : 36-47 [http://www.apecv.pt/anexos/publicacoesapecv/livro_desafios.pdf]
- ANDERSON, T.; GUSSAK, D.; HALLMARK, K.K. & PAUL, A. (Eds.). (2010). Art Education for Social Justice. Reston A.V: NAEA.
- BAMFORD, A. (2009). El factor ¡Wuuu!. El papel de las artes en la educación. Barcelona: Octaedro.
- CAHNMANN-TAYLOR, M. i SIEGESMUND, R. (Eds.) (2008). Arts-Based Research in Education. New York i Londres: Routledge.
- DALTON, P. (2001). The Gendering of Art Education. Modernism, Identity and Critical Feminism. Buckingham & Philadelphia: Open University Press.
- DUNCUM P. (Ed.) (2006). Visual Culture in the Art Class: Case Studies. Reston: NAEA.
- EFLAND, A. (2004). Arte y cognición. La integración de las artes visuales en el currículum. Barcelona: Octaedro.
- EFLAND, A.; FREEDMAN, K. i STUHR, P. (2003). La educación en el arte postmoderno. Barcelona. Paidós.
- ELLSWORTH, E. (2005). Posiciones en la enseñanza. Diferencia, pedagogía y poder de la direccionalidad. Madrid: Akal.
- ELLSWORTH, E. (2005). Places of Learning: Media, Architecture and Pedagogy. Nova York: Routledge.
- FREEDMAN, K. (2006). Enseñar la cultura visual. Currículum, estética y la vida social del arte. Barcelona: Octaedro.
- GAROIAN, C.R. (1999). Performing Pedagogy: Towards an Art of Politics. Albany: State University of New York Press.
- GAROIAN, C.R. & GAUDELIUS Y.M. (2008). Spectacle pedagogy: Art, politics, and visual culture. Albany: State University of New York.
- GAUDELIUS, Y. i SPEIRS, P. (Eds.). Contemporary Issues in Art Education. Nova York: Prentice Hall.
- GIROUX, H.A. (1997). Cruzando límites: trabajadores culturales y políticas educativas. Barcelona: Paidós.
- GREENE, M. (2005). Liberar la imaginación. Ensayos sobre imaginación, cambio y arte social. Barcelona: Graó.
- HERNÁNDEZ, F. (2007). Espigador@s de la cultura visual. Barcelona: Octaedro.
- LUKE, C. (Comp.). (1999). Feminismos y pedagogías en la vida cotidiana. Madrid: Morata.
- MARÍN VIADEL, R. (2003). (Coord.). Didáctica de la educación artística para primaria. Madrid: Pearson Education.
- MARÍN VIADEL, R. (2005) (Coord.). Investigación en educación artística : temas, métodos y técnicas de indagación sobre el aprendizaje y la enseñanza de las artes y culturas visuales. Granada: Universidad de Granada.
- SILVA, T.T. Da (2001). Espacios de identidad. Nuevas visiones del currículum. Barcelona: Octaedro [Edición

original 1999].

VALLVÉ, L.I. (2010). Tiene que llover al revés. Barcelona: Octaedro.

VENTURA, M. i HERNÁNDEZ, F. (2008). La organización del currículum por proyectos de trabajo. Barcelona: Octaedro.

VV.AA. (2010). Transductores. Pedagogías colectivas y políticas espaciales. Granada: Centro de Arte José Guerrero. [Catàleg accessible on-line: <http://issuu.com/blogguerrero/docs/transductores>]

Associacions d'educació artística:

International Society for Education through Art (InSEA): <http://www.insea.org/>

The National Society for Education in Art and Design (NSEAD): <http://www.nsead.org/home/index.aspx>

National Art Educationl Association (NAEA): <http://www.arteducators.org/>

Red Iberoamericana de Educación Artística (RIAEA): <http://redeiberoamericanadeeducacionart.ning.com/>

Col·legi de Doctors i Llicenciats en Belles Arts i Professors de Dibuix de Catalunya (COLBACAT):
<http://www.colbacat.cat/>